

Kirkkonummentien siltahankkeen hissien ja hissitornien esteettömyys

Yhdyskuntatekniikan lautakunta 18.01.2024 § 4

438/10.03.01.00/2020

Valmistelija	kuntatekniikkapäällikkö Toni Keski-Lusa etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi , puh. 09 29671 (vaihe)
Päätösehdotus	Yhdyskuntatekniikan johtaja Kauppinen Anna-Kaisa Yhdyskuntatekniikan lautakunta: 1. päättää merkitä tiedoksi Väyläviraston vastauksen vammaisneuvoston kirjelmään Kirkkonummentien siltahankkeen hissien esteettömyyteen liittyen 2. toteaa, että Väyläviraston vastaus on riittävä asiassa eikä suunniteltua ja jo osin toteutettuja ratkaisuja ole syytä tässä vaiheessa muuttaa 3. esittää asian vammaisneuvostolle vastauksena kirjelmään 4. Jatkossa keskeisten investointihankkeiden valmistelussa varmistetaan toimiva vuoropuhelu vaikuttamistoimielinten kanssa hankkeiden suunnitteluvaiheessa.
Käsittely	Käsittelyn aikana Pekka Jäppinen teki seuraavan palautusehdotuksen: Palautusehdotus. Lautakunta päättää palauttaa asian uudelleenvalmisteluun siten, että esteettömyys tarkastetaan ulkopuolisen asiantuntijan toimesta ja tieto tarkastuksesta tuodaan lautakuntaan. Sanni Jäppinen ja Henry Scheinin kannattivat palautusehdotusta. Puheenjohtaja totesi, että ehdotusta ei kannateta yksimielisesti, joten asiasta tulee äänestää. ÄÄNESTYS Puheenjohtaja käynnisti äänestyksen. Ne, jotka kannattavat asian jatkokäsittelyä, äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat palautusehdotusta, äänestävät EI. Puheenjohtaja päätti äänestyksen. Äänet jakautuivat seuraavasti: 6 JAA-ääntä (Åström, Munther, Snellman, Polkko, Valtanen ja Sved) 4 EI-ääntä (Scheinin, Jäppinen S., Salonen, Jäppinen P.), jolloin asian jatkokäsittely voitti. Sanni Jäppinen teki seuraavan ehdotuksen lisäpäättökohdasta: Lautakunta päättää pyytää esteettömyystarkastuksen ulkopuolisen asiantuntijan toimesta miten esteettömyyttä ja käytettävyyttä voidaan parantaa. Tieto tarkastuksesta ja parannustoimista tuodaan lautakuntaan. Henry Schenin, Antti Salonen ja Pekka Jäppinen kannattivat ehdotusta.

Puheenjohtaja Kim Åström teki seuraavan evästysehdotuksen: Pyydetään virkahenkilöstöä käymään vammaisneuvoston kanssa neuvottelu siitä, millä tavoin esteettömyyttä voidaan parantaa huomioiden käytännön realiteetit.

Aleksander Polkko ja Hannu Valtanen kannattivat evästyistä ja peruivat kannatuksen keskustelun aikana, jolloin myös puheenjohtaja perui evästysehdotuksensa.

Kim Åström teki ehdotuksen uudesta päätöskohdasta:

Velvoitetaan virkahenkilöstöä käymään vammaisneuvoston kanssa neuvottelu siitä, millä tavoin esteettömyyttä voidaan parantaa huomioiden käytännön realiteetit.

Aleksander Polkko ja Hannu Valtanen kannattivat ehdotusta.

Puheenjohtaja totesi, että on annettu kaksi lisäsehdotusta, joita tulee ensin äänestää vastakkain.

ÄÄNESTYS

Puheenjohtaja käynnisti äänestyksen. Ne, jotka kannattavat Sanni Jäppisen ehdotusta äänestävät JAA, ja ne, jotka kannattavat Kim Åströmin ehdotusta, äänestävät EI.

Puheenjohtaja päätti äänestyksen. Äänet jakoutuivat seuraavasti:

5 JAA-ääntä (Munther, Jäppinen P., Jäppinen S., Salonen, Scheinin)

5 EI-ääntä (Åström, Valtanen, Sved, Snellman, Polkko).

Puheenjohtaja totesi, että kun äänet menevät tasan, puheenjohtajan ääni ratkaisee, joten hänen lisäsehdotuksensa voitti.

Vastakkain asetettujen lisäesitysten äänestyksen jälkeen lautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä voittaneen esityksen lautakunnan päätökseksi.

Päätös

Yhdyskuntatekniikan lautakunta:

1. päätti merkitä tiedoksi Väyläviraston vastauksen vammaisneuvoston kirjelmään Kirkkonummentien siltahankkeen hissien esteettömyyteen liittyen
2. totesi, että Väyläviraston vastaus on riittävä asiassa eikä suunniteltua ja jo osin toteutettuja ratkaisuja ole syytä tässä vaiheessa muuttaa
3. esittää asian vammaisneuvostolle vastauksena kirjelmään
4. jatkossa keskeisten investointihankkeiden valmistelussa varmistetaan toimiva vuoropuhelu vaikuttamistoimielinten kanssa hankkeiden suunnitteluvaiheessa
5. päätti, että velvoitetaan virkahenkilöstöä käymään vammaisneuvoston kanssa neuvottelu siitä, millä tavoin esteettömyyttä voidaan parantaa huomioiden käytännön realiteetit.

Tiedoksi

Selostus

Kirkkonummentien sillan rakennushanke on käynnissä. Kunnanhallitus on päättänyt kunnan ja Väyläviraston välisestä rakennuttamista koskevasta sopimuksesta, jonka mukaisesti Väylävirasto toimii hankkeessa tilaajana ja rakennuttajana. Pääosa kustannuksista kohdistuu kunnalle, radan muutostöiden aiheuttamat kustannukset maksaa Väylä. Sopimuksen mukaisesti urakka on toteutettu ST-k - urakkamuodolla (suunnittelu kehitysvaiheella ja toteutus).

Kirkkonummen Vammaisneuvosto on kokouksessaan 7.12.2023 tuonut esille huolenaiheen, että Kirkkonummentien siltahankkeen hissit eivät täytä esteettömyydelle asetettuja säädöksiä. Hankkeen tilaajalta eli Väylävirastolta on pyydetty selvitys asiassa.

Vammaisneuvosto on nostanut mm. seuraavat ongelmat esille:

"1. Hissin oviaukon eteen jätettävä tila ei ole riittävä pyörällisten apuvälineiden kanssa peruuttaville henkilöille. Hissistä peruutettaessa muodostuu käytävillä liikkuvista ja hissistä tulevista sekä odottavista henkilöistä liikennöllinen "sumppu". Käytävien vapaat leveysmitoitukset ovat liian ahtaat.

2. Toiselta seinältä puuttuvat 700 ja 900 mm:n korkeudella olevat käsijohteet. Ulkoseinällä oleva käsijohde ei täytä käsijohteiden mitoitusta eikä se ole yhteneväinen jatkokohdissa. Kahdella korkeudella oleva käsijohde 700/900 mm tulee olla molemmilla puolilla myös kaikilla tasanteilla mukaan lukien ala- ja ylätasanteet. Käsijohde päättyy liian aikaisin, sillä niiden pitää jatkua vähintään 300 mm syöksyn alkamis- ja loppumiskohtan ohi. Käsijohteiden päitä ei ole taivutettu vaakasuoraan kohti seinää tai alaspäin.

3. Oikealla tavalla syöksyjen molemmille puolille ja tasanteille sijoitetut käsijohteet tulevat supistamaan liikaa käsijohteiden välistä vapaata leveyttä.

4. Lisäksi haluamme korostaa, että tornit lähiympäristöineen ovat esteettömyyden erikoistason aluetta (Valtakunnallinen esteettömän rakentamisen SuRaKu-ohjeet)."

Lisäksi Vammaisneuvosto huomauttaa seuraavasti ohjeisiin ja säädöksiin liittyen:

"Hankkeessa on viitattu portaiden ja hissien osalta RATO 16 -ohjeisiin.

Vammaisneuvosto huomauttaa, ettei Rato 16:n esteettömyysohjeita (julkaistu 1.1.2018) ole päivitetty vastaamaan 1.1.2018 voimaan tulleita esteettömyyteen liittyviä lakeja, asetuksia ja säännöksiä, jotka ovat velvoittavia uusiin hankkeisiin.

Kyseessä on uusi siltahanke kolmine hissitornein, joiden tilaajan velvollisuus on huolehtia, että suunnittelussa ja toteutuksessa noudatetaan lakia ja asetuksia sekä säännöksiä:

- Perustuslaki (731/1999) ja yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (27/2016)
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) mm. §5 kohta 1, §12 kohta 1, §117 kohdat d ja e
- Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (241/2017)
- Ympäristöministerin julkaisu Esteetön rakennus ja ympäristö (2019)

- Valtakunnallinen esteettömän rakentamisen SuRaKu-ohjeistus (2022)

RakMk F2, jota hankkeessa on seurattu, on kumottu jo vuoden 2017 lopussa.”

Hankkeen tilaaja vastaa asiassa seuraavasti:

1 Vammaisneuvoston väite siitä, että RATO 16 -ohjeen esteettömyysohjeet eivät ole ajantasaisia

Vammaisneuvosto on huomauttanut, että Urakassa käytetyt RATO 16 -ohjeen esteettömyysohjeita ei ole päivitetty vastaamaan 1.1.2018 voimaan tulleita esteettömyyteen liittyviä lakeja, asetuksia ja säännöksiä, jotka ovat velvoittavia uusiin hankkeisiin.

Väylävirasto toteaa, että nyt kyseessä olevan urakan kohde ei ole Valtioneuvoston asetuksen 241/2017 mukainen rakennus, eivätkä vammaisneuvoston viittaamat lait, asetukset ja säännökset, jotka koskevat rakennusten esteettömyyttä soveltu suoraan tähän urakkaan.

Edellä mainitusta huolimatta urakassa käytetyt hissit täyttävät viitattujen säädösten vaatimukset. RATO 16 -ohjeessa on edellytetty seuraavaa: ”Hissin korin on oltava vähintään 1100 mm leveä ovisivultaan ja syvyydeltään 1400 mm.

[...]

Hissin oviaukon leveyden on oltava vähintään 900 mm.”

Kyseiset RATO 16 -ohjeen vaatimukset vastaavat VnA 241/2017 7 §:n määräyksiä hissien koon vähimmäisvaatimuksista: ”Edellä 1 momentissa tarkoitetun hissien korin on oltava vähintään 1 100 millimetriä leveä ovisivultaan ja vähintään 1 400 millimetriä syvä.”

Nyt urakassa toteutetut hissit ovat mitoiltaan 1200 mm leveitä ovisivultaan ja syvyydeltään 2100 mm. Hissien oven leveys on 1000 mm. Hissi täyttää siis RATO 16 -ohjeen sekä vammaisneuvoston viittaamien lakien, asetusten ja säännösten vähimmäisvaatimukset ja myös ylittää ne.

Hissien eteen on jätetty vapaata tilaa alhaalla 1800 x 6100 mm ja ylhäällä 1650 x 6100 mm. Tämä on RATO 16 -ohjeen ja YM:n julkaiseman suunnitteluoppaan mukaisten suositusten ylittävä ja mahdollistaa suurilla pyörätuoleilla sekä leveillä lastenrattailla kääntymisen.

On totta, että tässä urakassa ei ole toteutettu esim. Esteetön rakennus ja ympäristö – suunnitteluoppaan mukaisia suositeltuja mittoja: ”Pyörätuolin ja pyörillä varustetun kävelytelineen kääntymismahdollisuuden helpottamiseksi suositellaan hissikoria, jonka mitat ovat 1500 mm × 1500 mm”, mutta kyseessä on suositus, ei vaatimus, ja suosituksen mukaisten mittojen käyttöä ei ole suunnitelmassa eikä Väyläviraston ja Kirkkonummen kunnan välisissä keskusteluissa esitetty eikä vaadittu.

2 Vammaisneuvoston listaamat epäkohdat

Vammaisneuvosto on esittänyt: ”1200 mm leveässä hississä ei mahdu kääntymään pyörällisillä apuvälineillä. Tämän vuoksi hissistä on peruutettava ulos pyörällisten apuvälineiden kanssa, joka ei nykytiloilla tule onnistumaan.”

On totta, että hissistä ei mahdu kääntymään pyörällisillä apuvälineillä. Toisin kuin vammaisneuvosto on väittänyt, hississä on 1000 mm leveä

suuaukko, joka mahdollistaa suurimpienkin pyörätuolien peruuttamisen hissistä suoraan pois. Lisäksi hisseihin asennetaan RATO 16 -ohjeen mukaisesti oven vastakkaiselle seinälle peili, joka auttaa peruuttamisessa.

Vammaisneuvosto on esittänyt: "Hissin oviaukon eteen jätettävä tila ei ole riittävä pyörällisten apuvälineiden kanssa peruuttaville henkilöille. Hissistä peruutettaessa muodostuu käytävillä liikkuvista ja hissistä tulevista sekä odottavista henkilöistä liikennöllinen "sumppu". Käytävien vapaat leveysmitoitukset ovat liian ahtaat."

Hissin edessä on yli 1500 mm halkaisijaltaan vapaata tilaa, joka mahdollistaa kääntymisen vaivattomasti. Tämä tila on suurempi kuin mitä on suositeltu laeissa, asetuksissa ja säännöksissä.

Vammaisneuvosto on todennut myös seuraavaa: "Toiselta seinältä puuttuvat 700 ja 900 mm:n korkeudella olevat käsijohteet. Ulkoseinällä oleva käsijohde ei täytä käsijohteiden mitoitusta eikä se ole yhteneväinen jatkokohdissa. Kahdella korkeudella oleva käsijohde 700/900 mm tulee olla molemmilla puolilla myös kaikilla tasanteilla mukaan lukien ala- ja ylätasanteet. Käsijohde päättyy liian aikaisin, sillä niiden pitää jatkua vähintään 300 mm syöksyn alkamis- ja loppumiskohdan ohi. Käsijohteiden päitä ei ole taivutettu vaakasuoraan kohti seinää tai alaspäin."

Väylävirasto huomioi vammaisneuvoston toteaman ja toiselle seinälle lisätään puuttuvat käsijohteet. Käsijohteiden päätökset tarkastetaan ja korjataan päättymään vaakasuoraan kohti seinää tai alaspäin.

Vammaisneuvosto on esittänyt väitteen: "Oikealla tavalla syöksyjen molemmille puolille ja tasanteille sijoitetut käsijohteet tulevat supistamaan liikaa käsijohteiden välistä vapaata leveyttä."

Väylävirasto toteaa, että oikealla tavalla syöksyjen molemmille puolille ja tasanteille sijoitettujen käsijohteiden asentamisen myötä käsijohteiden välinen vapaa leveys on piirustusten mukaan 1600 mm. Kyseinen leveys on RATO 16 -ohjeen vähimmäisvaatimusten mukainen.

Vammaisneuvosto on todennut: "Lisäksi haluamme korostaa, että tornit lähiympäristöineen ovat esteettömyyden erikoistason aluetta (Valtakunnallinen esteettömän rakentamisen SuRaKu-ohjeet)."

Väylävirasto toteaa, että kyseisen urakan hissit ovat myös SuRaKu-ohjeen vähimmäisvaatimusten mukaisia.

Vammaisneuvosto on vielä todennut: "Tässä vaiheessa on pikaista viisautta tehdä toteutus esteettömäksi ja käyttötarkoituksen mukaiseksi, jolloin korjauskustannukset ovat vielä kohtuullisia."

Väylävirasto toteaa, että rakennelmien tässä vaiheessa mm. hissien leventäminen vaatisi koko nykytoteutuksen pohjan leventämistä merkittävästi ja jo rakennetun kohteen purkamista. Korjauskustannukset ovat pääurakoitsijan arvion mukaan yli 1 milj.€. Koska työt on tehty Kunnanvaltuuston päätöksen, RATO 16 -ohjeiden sekä esteettömyyden turvaamista säätelevien lakien, asetusten ja säännösten vaatimusten mukaisesti, tulee kustannus mahdollisista muutoksista Kirkkonummen kunnan maksettavaksi.

3 Lopuksi

Vammaisneuvoston viittaamat lait, asetukset ja säännökset eivät suoraan sovellu urakan kohteeseen. Tästä huolimatta urakan hissirakenne täyttää näidenkin lakien, asetusten ja säännösten mukaiset vaatimukset. Urakassa käytetty RATO 16 -ohje täyttää edellä mainitut vaatimukset esteettömyyden osalta.

Portaiden käsijohteiden osalta vammaisneuvosto on tuonut esiin epäkohdan, joka tullaan korjaamaan. Käsijohteet tullaan asentamaan myös toiselle seinälle ja käsijohteiden päät tarkastetaan ja korjataan tarvittaessa.

Rakenteen ollessa vaatimusten mukainen muutokset mm. hissikorien leveyteen tulee tehdä Kirkkonummen kunnan pyynnöstä ja heidän kustannuksellaan. Muutokset eivät myöskään ole sellaisia, että niitä voidaan helposti ja kustannustehokkaasti tehdä urakan vaiheesta johtuen. Mikäli urakan lopputulos on RATO 16 -ohjeiden vastainen, on vastuu tältä osin urakoitsijalla.

Kunnallistekniikkapalveluiden vastaus asiassa

Siltahankkeen hissit ja hissitornit täyttävät säädöksissä esiintyvät esteettömyysvaatimukset, vaikka kaikkia säädöksiä ei suoraan voi hankkeessa edellyttää käytettävän. Hissitornien mitoittamiseen ovat vaikuttaneet myös ympäristön reunaehdot ja hissitornien koon kasvattaminen olisi johtunut mm. siihen, että ratkaisut olisivat menneet katu- tai rautatiealueen ulkopuolelle.

Hankkeen suunnittelun ja toteutuksen aikana on päädytty ratkaisuun, jossa hissit on päätetty sijoittaa hissitornien sisälle suojaan sääolosuhteilta ja tällä on haluttu turvata hissien toimivuus myös hankalissa sääolosuhteissa kuten talvella. Hankkeen rakennuttajakonsultin mukaan juna-asema-alueiden läpikuljettavissa hisseissä on paljon ongelmia ja ne ovat paljon poissa käytöstä vikojen ym. johdosta. Ratkaisu on myös kunnossapidon ja sen kustannusten kannalta parempi. Kunnallistekniikkapalvelut on halunnut turvata hissien toimivuuden joka tilanteessa.

Kunnallistekniikkapalvelut toteaa, että Kirkkonummentien siltahankkeessa sillä ei ole hissitornien tai hissien suunnittelusta tai toteutuksesta huomautettavaa ja suunnittelu sekä toteutus on tältä osin mennyt sovitun mukaisesti. Hissitornien ja hissien ratkaisut täyttävät niille vaadittavat vähimmäisvaatimukset. Hissitornien ja hissien muuttaminen tässä vaiheessa suuremmiksi johtaa kohtuuttomiin kustannuksiin ja hankkeen valmistumisen viivästykseen.

Kunnan investointien suunnittelussa on tärkeää huomioida toimivuus kaikkien kuntalaisten kannalta, ja jatkossa keskeisten hankkeiden suunnitteluvaiheessa varmistetaan toimiva vuoropuhelu vaikuttamistoimielinten kanssa.

Päätöshistoria